

*І.Б. Садовська, канд. екон. наук, доц.,
завідувачка кафедри обліку і аудиту,
Луцький національний технічний університет*

РОЛЬ І МІСЦЕ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Розмежування фінансового і управлінського обліку в Україні розпочалось з прийняттям Закону України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 № 996-XIV, в якому бухгалтерський облік визначається як процес виявлення, виміру, реєстрації, накопичення, узагальнення, збереження та передавання інформації щодо діяльності підприємства внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття рішень.

Згідно з визначенням, яке наводиться у вищевказаному Законі, під внутрігосподарським (управлінським) обліком розуміється система обробки і підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів в процесі управління підприємством. Тобто, управлінський облік використовується перш за все при внутрішніх господарських операціях підприємства, головною його метою є забезпечення інформацією керівників різних рівнів управління підприємством, які несуть відповідальність за досягнення ключової цілі.

Різні аспекти теорії та вчення щодо організації та ведення управлінського обліку досліджували такі вчені як О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валусь, С.Ф. Голов, З.В. Гуцайлюк, Є.Ю. Добровольський, К. Друрі, Н.Дж. Еквілайн, Г.Г. Кірейцев, Е. Майер, Д. Мідлтон, Л.В. Нападовська, Б. Нідлз, А.В. Озеран, М.С. Пушкар, В.С. Рудницький, Дж. Фостер, М.Г. Чумаченко та багато інших.

Управлінський облік – це інструмент оперативного управління, основною ціллю якого є надання повного комплексу фактичних та планових даних щодо характеристик функціонування підприємства як економічної і виробничої одиниці, включаючи відображення даних по підприємству в цілому, а також в розрізі структурних і виробничих підрозділів, центрів доходів і витрат. В системі управлінського обліку генеруються дані як в грошовому, так і в натуральному виразі. Це досить актуально, особливо для виробничих підприємств, оскільки виникає можливість визначення рентабельності не лише реалізованої, але й виробленої у звітному періоді продукції за центрами відповідальності.

Основою управлінського обліку є бухгалтерський облік. Адже кожна господарська операція, яка відбувається на підприємстві, відображається в бухгалтерському обліку. З метою формування управлінської інформації дані бухгалтерського обліку розглядаються через призму управлінського обліку. Тобто, увага акцентується саме на тих показниках, які є необхідними та актуальними в даний час з метою прийняття ефективного оперативного, тактичного, стратегічного управлінського рішення.

Зазначені вище трактування є суперечливими в термінологічній частині: управлінський облік – це планування, облік, аналіз та контроль. При цьому, планування, облік, аналіз та контроль є функціям управління. Тому облікова

інформація для управління беззаперечно має формуватися в контексті його функцій.

З огляду на вищезазначене виникає потреба у формуванні навчальної дисципліни “Управлінський облік”, змістовним наповненням якої мають бути всі компоненти складного управлінського процесу, розкриті через призму облікової і нефінансової інформації. Застереженням є можливість дублювання тематичного матеріалу окремих дисциплін “Планування”, “Бухгалтерський облік”, “Економічний аналіз” і “Контроль”.

Доцільно вивчення даного курсу розпочати з огляду функцій управління і можливостей їх реалізації через ступінь забезпечення обліковою інформацією. Роль облікової інформації, її структура, зміст, параметри представлення мають висвітлюватись для планування, бюджетування, контролю, аналізу і підготовки альтернативних варіантів управлінських рішень.